

Posudek diplomové práce

Dora Plíšková: Reformace v Sedmihradsku a její ohlasy v rumunském prostředí

(Katedra jihoslovanských a balkanistických studií FFUK, 2012)

Diplomová práce Dory Plíškové zaujímá mezi absolventskými pracemi předloženými na oboru rumunistika na FFUK mimořádné místo, neboť se zabývá dosud nezpracovaným tématem a má výrazně interdisciplinární zaměření: týká se historie jednoho specifického multietnického regionu (Sedmihradsko), dějin evropské náboženské reformace (zejména kalvínské a luteránské) ve vztahu jak ke katolictví, tak zejména k tradiční rumunské pravoslavné víře, a v tomto společenskopolitickém a kulturním kontextu poukazuje na dosud málo známé či opomíjené okolnosti při formování rumunštiny jako národního jazyka a při ustavování žánrů rumunského premoderního písemnictví. Rozsah nastolené problematiky dějepisné, jazykovědné a literárněhistorické, kterou si diplomantka předsevzala řešit, je širší než bývá zvykem u diplomových prací, mj. proto, že se rozhodla popsat výsledky dosavadního bádání jak v synchronní, tak v diachronní perspektivě, a dále – což je v rumunistice spíše výjimečné – vzít v úvahu i to, co k těmto otázkám říká „altera pars“, tj. maďarská historiografie a filologie. Při plnění odvážně stanoveného úkolu byla Doře Plíškové ku prospěchu příhodná studijní kombinace rumunština – maďarština (která, ač se z mnoha důvodů jeví jako praktická, je ve skutečnosti ojedinělá), dále několik stipendijních pobytů v Kluži a v Budapešti, ale především její veliké osobní zaujetí pro zvolené téma.

Rozsáhlý materiál je v práci strukturován logicky a přehledně. Po úvodní kapitole seznamující s politickým, kulturním a náboženským děním v Uhrách v 16.-17. století následuje vlastní obsahové jádro práce – dvě kapitoly, odpovídající dvěma etapám reformace v Sedmihradsku, v nichž autorka podrobně sleduje linii od idejí církevní reformy přes různé podoby jejího šíření či prosazování až k jejím projevům v kulturní, školské a vzdělanostní sféře i obecněji v mentalitě jednotlivých společenských vrstev a národností obývajících tehdejší Sedmihradsko. Jak lze očekávat u práce předkládané na filologickém oboru, autorka nakonec věnuje nejvíce pozornosti dobové náboženské literatuře, přičemž s prospěchem kombinuje několik přístupů. Komparatistický pohled je naznačen konfrontováním reformační literatury maďarské (představené ve stručném přehledu) s některými základními díly starého rumunského písemnictví. Dále je z hlediska

literárněhistorické recepcce sledován vývoj a proměny v interpretaci těchto děl od počátku 20. století po současnost, ze zvláštním zaměřením na odlišnosti koncepcí dvou autorit v oboru staré literatury – Nicolae Cartojana a Ștefana Ciobana. Vybraná díla jsou posléze podrobena obsahovému a jazykovému rozboru.

Za největší přínos předkládané práce považuji úsilí o co nejobektivnější vystižení kulturních a náboženských dějin Sedmihradska v daném období, a to uplatněním jak rumunských, tak maďarských výzkumů, zejména těch novějších, v nichž ustupuje dříve takřka všudypřítomná nacionalistická předpojatost (viz např. zcela protichůdné interpretace listu Cyrila Lukarise, s. 89-90). Sama autorka jako by tím dávala příklad maďarským a rumunským vědcům, jejichž spolupráce se jí jeví jako málo uspokojivá. Přitom témat ke společnému zkoumání by se jistě našlo dost, jak ukazuje např. autorčin přehled maďarských vlivů na jazyk tří rumunských literárních památek (*Molitvenic, Palia de la Orăștie a Cartea de cântece*, s. 72-85). V této souvislosti vyzývá, že „by bylo potřeba (...) pokračovat v bádání, a to jak na maďarské, tak na rumunské straně“ (s. 65), přičemž její apel má nepochybně obecnější platnost. Další předností předkládané práce je snaha pracovat s pokud možno jasně vymezenou filozoficko-historickou terminologií; autorka již v úvodu obeznámuje s významovým spektrem příslušných pojmů („renesance“ a „reformace“, viz s. 9-10; „Reformă“, „reformațiune“, „renaștere“, „revitalizare“, viz s. 12) a zdůvodňuje volbu těch konceptů, jichž pak adekvátně užívá v celém textu. A konečně do třetice: u této interdisciplinární práce je třeba ocenit, že jevy politické, kulturní, náboženské a literární tu nejsou nahlíženy a studovány odděleně, nýbrž jako součást širšího regionálního kontextu, v němž se různé národnosti a společenské vrstvy navzájem „stýkají a potýkají“ (Palacký o vztahu mezi Čechy a Němci), přičemž působení různorodých sil někdy vyvolává překvapivé následky (mimořádná náboženská tolerance v Sedmihradsku; násilné zavádění maďarské kalvínské reformy vedoucí k prosazování rumunštiny apod.).

Po zhodnocení předností práce D. Plíškové je třeba se zmínit i o některých jejích nedostacích.

- Technika filologické práce.

V odborné studii by měl autor více vystupovat „sám za sebe“ a výrazněji uplatnit vlastní názor, k němuž dospěje. Diplomantka sice dobře zná sekundární literaturu k tématu, ale seznamuje s ní čtenáře nejčastěji prostřednictvím dlouhých parafrází. Tím

se vytrácí jak to, to přesně sdělují prostudovaní autoři, tak i to, co se domnívá sama autorka.

- Věcné nepřesnosti.

Není jich mnoho, ale namátkou uvádím: v souvislosti s bezprávným postavením rumunského obyvatelstva chybí zmínka o *Unio trium nationum* (s. 13); diákona Coresiho nelze považovat za „vzdělaného překladatele“ (s. 14); v souvislosti s maramurešskými překlady (s. 37) by bylo třeba uvést i záslušnou studii české rumunistky Jiřiny Smrčkové; u jednoho ze dvou nejvíce citovaných exegetů staré literatury, Ștefana Ciobana, postrádáme aspoň minimální biografické údaje (s. 42); dílo *Naučení Neagoe Basaraba...* patří sice do dějin rumunské literatury, ale nebylo sepsáno v rumunštině (s. 100).

- Jazykové prohřešky.

Těch je bohužel více, což svědčí buď o nerespektování normy spisovné češtiny, anebo o přílišném spěchu při závěrečné úpravě textu.

- a) Tvary, flexe a pádové vazby substantiv: se zvláštní zřetelí (s. 6, 15); naplněného alkoholickými radovánky (s. 35); svolal kněží (s. 30); pro kněží (s. 45); v Tübingen (s. 42); obsazení Habsburků (s. 26); v souvislosti s obavami o germanizaci (s. 45);
- b) tvary, flexe a pádové vazby sloves: diskusi následovaly stovky konverzí (s. 19); kde soužila maďarská i saská menšina (s. 25); z něž vychází dva z rukopisů (s. 46); jsou prostředkem, ztrácí identitu (s. 72);
- c) náhrada zavedených českých slov cizími názvy: ragúzské sochařství (s. 12); husitismus (s. 43); slavonismy (s. 52); ruténský (s. 46); munténské nářečí (s. 116);
- d) užívání hovorových, žargonových a „módních“ výrazů nevhodných pro odborné vyjadřování: coby – místo neutrálního jako (opakovaně); v obráceném gardu (s. 19); šmahem zamítne (s. 43); Ciobanu teorii kontruje (s. 45); na postu metropolity (s. 88);
- e) nedůsledné zacházení s cizími místními jmény: Sibiu i Sibiň (s. 21, 39, 50); Vitemberg – místo Vitemberk n. Wittenberg (s. 32, 33, 35); v Adrianopoli – místo v Drinopolu (s. 111);

- f) nadužívání termínu „maďarskojazyčný“, „rumunskojazyčný“ a „maďarský/latinský/rumunský jazyk“, např. rumunskojazyčná literatura (s. 36), maďarskojazyčné lexikum (s. 122);
- g) chyby ve větě interpunkci: vložená věta občas není oddělena čárkami, jindy naopak je čárka nadbytečná, zřejmě pod vlivem rumunského originálu.
- Neadekvátní překlady.
Několik příkladů: „sub diverse momente ale ei” (istoria Europei) – „v jejich rozličných významech” (s. 7); „o ‘carte de căpătâi’ a calvinismului“ – „hlásnou troubou kalvinismu“ (s. 58); „žízeň po biblických textech” – rum. „sete” (s. 71); „praznice împărătești” – „královské svátky” (s. 112).
 - Neopravené překlady.
Vyskytují se dosti hojně, některé přímo v názvu kapitoly, např. *Răpunsul împotriva...* Některé se vícekrát opakují, např. Septaguinta místo Septuaginta. Některé deformují jméno – A. Miscoczy, jiné působí komicky – „bez újmy ostatním sketám”, místo „sektám”. Časté jsou i v rumunských citátech (diakritika).

Všem jazykovým a stylistickým prohřeškům mohla zabránit pečlivá závěrečná revize textu, která by byla nezbytná, pokud by se uvažovalo o publikování celé práce nebo některé její části.

Přes výše uvedené připomínky jsem přesvědčena, že diplomová práce Dory Plíškové splňuje nároky kladené na absolventskou práci a ráda ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 31. 5. 2012

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Libuše Valentová, CSc.